

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. D. Ioannis Ivsti Lanspergii, Natione Bavari, Illvminati
Ac Religiosissimi viri, Carthusiae Coloniensis ante annos
centum Vicarii, & Magistri Nouitiorum laudatissimi Opera**

In Qvinque Tomos Distributa, à mendis expurgata, veteri integritati
restituta, & indicibus locupletata

De Sanctis

Landsberg, Johannes Justus

Coloniae Agrippinae, Anno M.DC.XXX

Exegesis Euangelij Matthæi XXV.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-47060](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-47060)

EXEGESIS EVANGELII DE SANCTO NI-

colao Episcopo, sine quouis alio Confessore pontifice,

Matthæi X XV.

Dominus noster Iesus Christus parabola nos instructurus memorabili fratres ac filij charissimi, non hoc vult, vt peccatis, malisq; operibus abstinentes, viuamus reliquo tempore ociosi: sed docet nos hic, tamen mala non faciamus opera ista, ipsum ocium, ipsam acedia nobis esse imputariq; in peccatum: propterea quod donis à Deo ad bene operandum acceptis, non fuerimus ad Dei gloriam vsi. Vult igitur nos pigritia & negligentia damnare, si non, vbi conuenit aut oportet, Dei, ad ipsius gloriam dona expenderit. Sreuous nos igitur & feruentes Christi decet esse milites, non pigros, aut negligentes, qui Christi honorẽ, animarum quoque quærant lucra. Cuius gratia nullis se subtrahant oportet laboribus, nulli indulgeant ocio, non sibi ipsis parcant: sed in omni tempore ad glorificandum Dominum nostrum Iesum Christum, ad eius cultum promouendum, ad eius honorẽ procurandũ, ad animarumq; ædificationẽ impigrẽ & alacres currant. Hoc SS. pontifices olim feruētissima perfererūt charitate, operibus pietatis, studijsq; sanctis continuis intenci. Cuiusmodi sanctus fuit Nicolaus, sanctus Martinus, sanctus Augustinus, & innumeri alij: qui animarum corporumq; necessitatibus subuenientes alienis, talenta à Deo accepta duplicarunt. Siquidem hi verbo doctrinae reficiebant auditorũ animas, & corpora beneficijs ad hæc necessarijs nihilominus pascebant. Duplicabant igitur elemosynam, duplicabant charitatis beneficium, quando non tam corporibus, quam animabus subueniunt proximorum. Alij oratione redimebant carceribus captiuos, & ex diaboli faucibus nihilominus eripuerunt animas prædicatione, quas miserunt ad Christum. Proinde de confessoribus sanctis pontificibus legitur in Ecclesia hoc Euangeliũ, qui dona à Deo potiora ad regendam, docendamq; plebem acceperunt, quare illis vigilandũ hæc parabola docet, ne dona hæc sibi credita negligãt, ne hæc ociosa sinant, & absque fructu, ne in quæstum humanæ laudis aut lucri temporalis, non in Dei honorẽ ac cultum, sed in opprobrium impropriumq; Iesu Christi eadem expendant. Dicit igitur Euangelista:

Homo quidam peregrẽ proficiscens,

Philip. 2.
Hominẽ qui
se se vocet
hic Christus.

Hominem vt re vera erat, se dicit Dominus Iesus Christus, qui quamuis Deus erat, in similitudinem tamen hominum factus, & habitu inuentus est vt homo. Itaque homo hic peregre proficiscens, electis suis formam, conuersationemq; suam, quam aliquãto tempore in mundo exhibuerat humanam, iterum ad Patrem cælos ascendens, subtraxit: donec aliquando exacturus rationem de singulis operibus nostris, donisq; nobis collatis redeat in eadẽ forma, qua abierat in cælum. Ita enim Apostolis dictum est: *Hic Iesus qui à vobis assumptus est in cælum, sic veniet, quemadmodum eum vidistis euntem in cælum.* Dicitur autem peregrẽ profectus, secundum B. Gregorij sententiam, ideo, quia cum terra propria sit carni locus ab eo tempore quo Adæ dictum est, Terra es, & in terram ibis. Christus ab hoc loco humanæ naturæ olim deputato, dum suum corpus in cælum leuans abduxit, quasi in alienum locum

Apost. 1.
Quomodo
Christus di-
catur pere-
gre profectus.
Genes. 2.

cum peregrè profectus est. Caro enim quam assumpserat Dominus Iesus, non ita in terram iuit, vt videret corruptionem, sed è sepulchrò resurgens, abiit in cælum. Verum quum potius Christus hic in mundo peregrinus fu-
Psal. 13.
 erit, & tanquam advena seu colonus, nihil habens proprium in mundo, habitauerit, quomodo dicendus est peregre in cælum, vbi locus proprius est beatorum, potissimum corporis gloriosi Domini nostri Iesu Christi, abiisse? Respondendum iuxta Chrysostrum, Christum suam quam ad electos habet charitatem hic commendasse: ad regna enim cælestia, & ad Patrem iturus suum vnde descenderat, peregrè se profecturum dicit propter charitatem sanctorum, quam ad sanctos suos habebat, quos relinquebat in terris. In mundum enim veniens peregrinabatur, quando neminem habebat, qui nomen suum confiteretur. At vbi discipulos habuit, iam paterfamilias factus est: de mundo què proficiscens, & à suis recedens, iam quasi peregre proficiscabatur. Vt igitur, quantum suos qui erant in mundo diligeret, ostenderet, peregre se abiturum insinuat. De quo Chrysostrum sic loquitur: Vis scire quantum diligit Deus fideles suos? Considera quid passus est pro eis. Si enim magis quam gloriam suam illos amavit, quasi homo moriens pro eis, quid mirum, si maiori dilectione tenebatur sanctorum quos relinquebat in terris, quam dilectione gloriæ, quam habebat in cælis.

Chrysostr.
Charitatis
Christi com-
mendatio.

Vocavit seruos suos, & tradidit illis bona sua.

Qui sunt hominis huius serui? Quoniam de prælati præcipue, puta animarum custodibus atque rectoribus, parabolam hanc adfert Dominus, qui plena, potioraq; quàm alij multi à Domino recipiunt munera, quibus alios dirigere, fouere, atque pascere debent: primo, quidem hi intelliguntur, qui curam animarum susceperunt. Nihilominus tamè omnibus ac singulis hæc parabola dicitur à Christo, qua monentur non negligere gratiam & dona sibi diuinitus collata. Sunt itaque Dei aut hominis illius Euāgelici, hoc est, Iesu Christi serui quotquot Christus in sui nominis agnitionem vocauit. Huius hominis seruitus, vera est libertas ac gloria. Huius seruitutem nemo sanctorum erubuit, sed pro magna gloria esse se Dei seruos omnes habuerunt. Inde est, quod ferè singulis epistolis se præscribendū seruum Iesu Christi Apostolus Paulus duxit. Et Psalmista ait: *Quoniam seruum tuum sum ego, & filius ancillæ tuæ.* Bona quæ tradidit seruis suis, spiritualia sunt munera, quæ nobis contulit gratiarum: puta, animæ virtutes, sacramenta, eorundemque dispensationem, gratiasque gratis datas: imo & merita nostra, illius sunt munera. Quæ ita distribuit, vt non tanquam parcus aut inuidus, nec tanquam acceptor personarum, sed pro fide suscipientium, pro diuersitate quoque officiorum vni plus, alteri minus commiserit. Ideo sequitur:

Serui Christi
quinam hic
vocentur.

Seruitus Dei
quàm sit glo-
riosa.

Roman. 1.
Galat. 1.
Psal. 115.
Bona quæ
seruis suis
Deus tradi-
derit.

Et vni dedit quinque talenta, alij duo, alij verò vnum. Vni-
 cuique secundum propriam virtutem, & profectus est statim.

Quod vni quinque, alteri duo, alteri verò vnum commisit, hoc fecit, vt iuxta cuiusque capacitatem, meritumque atque officium dona sua distri-
1. Cor. 12.
 bueret. Idem enim Dominus omnium, idemque spiritus dona sua distribuens

vnicuique sicut vult. Alij enim datur per spiritum, vt Apostolus ait, sermo sapientie, alij sermo scientie, secundum eum dem spiritum: alteri fides in eodem spiritu, alij genera linguarum, alij operatio virtutum, & alia multa quae enumerat. Haec itaque dona commisit seruis suis, vt in his negotientur, atque ad lucra, id est, ad diuini honoris augmentum, ad animarumque edificationem his vrantur. Per quinque igitur talenta, secundum Gregorium, dona quinque sensuum corporis intelliguntur, quibus homo exterior regitur. Ei vero qui duo talenta accepit, datus est intellectus & operatio, seu intellectus & voluntas, vt quae agenda sunt homo intelligat, & quae intellexerit, etiam velit. Quo liquet plura iuxta hunc intellectum cepisse dona eum qui duo, quam illum, qui quinque talenta accepit. Minus namque recipit, qui exteriorum tantum accipit cognitionem, quae quinque sensibus agitur, quam is qui intellectum, id est, interiorum scientiam simul, ac in exterioribus operationem seu prudentiam accipit. Alteri vero, inquit, commisit vnum, id est, solam intelligentiam scripturae, quo talento seipsum regeret, & alios erudiret. Quomodo cunctae autem exponantur haec secundum numerum talenta, aut quinque, aut duo, aut vnum, hoc Dominus vult nobis dictum, neminem esse, qui non aliquid aut plura receperit à Deo talenta, in quo, aut quibus operari vnumquemque vult, & ea ad incrementa virtutum, ad iustitiae profectum ad proximorum subsidium, & in gloriam Dei conuertere, expendere ac dispensare quisque debeat.

Abijt autem qui quinque talenta acceperat, & operatus est in eis, & lucratus est alia quinque. Similiter & qui duo acceperat, lucratus est alia duo. Qui autem vnum acceperat, abiens fodit in terram, & abscondit pecuniam domini sui.

Vterque seruus & qui duo, & qui quinque acceperat talenta, abiit in operationem, & dona sua seu gratiam quam accepit, in alios, iuxta admonitionem Apostoli, administravit: duplicauitque talenta, dum donis à Deo acceptis, & pie vsus est in se, & eisdem quoque proximis seruiens, utilis fuit. At vero qui vnum duntaxat talentum acceperat, abiens illud non studuit multiplicare: cuiusmodi sunt qui scientiam scripturarum, intellectumque

percipiunt, nec tamen se, nec alios recta docent. Hoc autem ideo illis contingit, vt ex talento, quod acceperunt (siue sit illud gratia eruditionis aut praedicationis donum, aut aliud quodcunque munus à Deo) nullum referant lucrum, quia illud in terram abscondunt. Qui sunt, inquis, qui talentum suum in terram abscondunt. Qui terrena sapiunt, qui terrena diligunt, puta honores, opes, hominum fauores, ac laudes, aut alia quaecunque caduca & terrena: vnde eorum affectiones adeo inquinantur, adeo opplentur, adeo abstrahuntur: adeo etenim huiusmodi caducis impleti sunt, vt nihil illis interim diuinum libeat, sed donum quod à Deo receperunt, interim in terra iaceat sepultum: hoc est, per terrenas concupiscentias maneat neglectum ac absque fructu. Iuxta Chrysostomum, ille qui fodit talentum suum in terram, similis est fatuis virginibus, quae habentes lampades, oleum non habebant. Tam enim ille, quam istae putabant sibi ad salutem, hoc so-

luna

Gregor. r.
Talentis quinque, duobus & vno, quidnam diuersim in iusticiaur.

Talentorum parabola quod Dominus insinuare voluit.

2. Pet. 4.

Talentum in terra abscondentes qui sunt.

Chrysostom. Math. 25.

Jum, quod credebant in Christum, sufficere. Neque enim verè talentum Domini sui perdidit, sed in terram abscondit. Quamuis autem non perdidit, reus tamen est damni. Non enim propter hoc solum vnusquisque fit Christianus, vt fit Christianus seruans fidei suæ talentum, sed operetur iustitiam Christo. Sicut enim, qui seminandi causa accipiens semen, tempore seminationis non seminauerit, damnum facit domino suo: & si non perdidit semen, est tamen damnum tantum, quantum poterat lucrum facere, si opportuno tempore seminasset: sic qui accipit fidem Christi, & in hoc seculo seminationis non fuerit operatus iustitiam, & si fidem suam non perdidit, tamen tantum videtur peccasse, quantum potuit iustitiam facere, si non neglexisset. Hæc Chrysostomus. Qui bene intellectus, non reor vt in hoc, alijs quæ locis similibus placeat Lutheranis.

Fidem solum non sufficere ad salutem.

Christianus verus quis fit.

Post multum verò temporis venit dominus seruorum illorum, & posuit rationem cum eis.

Post multum temporis, puta ab ascensione Domini, vsque ad iudicium vltimum (grande enim tempus interest) quando Dominus reuertetur, atque ad rationem audiendam, iudex sedebit. Sed quia supradictum est, Christum propterea peregrè dici profectum, quod familiam hinc in terris sanctorum, hoc est, Ecclesiam sibi asciauerat, quam diligens ab ea discedebat, mirari quis possit, quare ad tempus ab electis suis Dominus, si adeo eos amabat, hinc in cælos discessit, aliquando rediturus, & semper cum sanctis futurus. Hoc pariter ex amore fecit, vt electi in illius absentia per fidem operarentur, crescerentque in gratia ipsius, ac probarentur, & gloriam, vitamque sempiternam sibi acquirerent: hoc est, se idoneos æternæ vitæ exhiberent. Præsentem enim Christo fideles probari non poterant, an verè essent fideles, quoniam quod præsens est non creditur, sed cernitur. Porro quod absens est, non cernitur, sed creditur, quando illius offensio cauetur, aut ira eius timeatur. Itaque Christo præsentem si fideles tentationem aliquam propter eundem sustinerent, aut iustum aliquid operarentur, opus illud non videbatur agi ex fide, sed esse in oculis. Seruus enim fidelis ne sit, absente domino probatur: præsentem autem domino quicquid fecerit, non laus est serui, sed domini. Vt igitur electi Christi crescerent in fide, crescerent in iustitia bonorum operum, redderentque se idoneos vitæ æternæ, expediebat Christum eis ab oculis subtrahi. Quod Christus quoque eos præmonuit & prædixit, dicens: Expedi vobis, vt ad Patrem à vobis abeam. Alioqui paracletus non veniet ad vos. Liqueat igitur Christum non tam propter suam vtilitatem, quam propter vtilitatem electorum suorum ad cælos ascendisse. Itaque post multum temporis, rediit dominus seruorum illorum, & posuit cum eis rationem. Tunc enim ratio cum seruis ponitur, quando districtè à nobis exiguntur dona sua Deus, quæ tam misericorditer, quam libenter nobis tribuit. Tunc, inquam, exiget, quando ante tribunal (vt Apostolus ait) ad stabimus, Christo rationem pro his quæ gestimus, reddituri.

Ecclesiam suam in terris amans cur Christus reliquit, ascendens ad cælos?

Absentia Christi quid fidelibus profuerit.

Ioan. 16.

Rationem quando ponit Deus cum seruis suis. .. Cor. 5.

Et accedens qui quinque talenta acceperat, obtulit alia quinque talenta, dicens: Domine, quinque talenta tradidisti mihi,

c

mihi,

mihī, ecce alia quinque superlucratus sum. Ait illi dominus eius: Euge serue bone & fidelis, quia super pauca fuisti fidelis, supra multa te constituam: intra in gaudium domini tui.

Gratulari
dominū ser-
uo quid sit.

Hieronym.

Esaię 64.
I. Corin. 2.
Gaudium
Domini in-
scate qd sit.

Accedit ad dominum fiducia fultus seruus ille, qui quinque acceperat talenta, quoniam testabatur illum conscientia innoxium atque fidelem domino suo fuisse. Cuius manifestum habuit argumentum, quoniam quinque talenta accepta, domino duplicata retulit. Eam ob rem à domino laudatur, quod in his quæ in comparatione æternorum modica sunt, fidelis fuerit. Gratia enim dona quinque quæ à domino receperat, ad Dei honorem erogauit in sui ac proximorum salutem, eaq; per dilectionem Dei & proximi duplicauit: quod est duplicasse talentum. Gratulatur autem dominus seruo, atque ob illius exultans fidelitatem. Euge, inquit, serue bone, & qui iustitiam operatus es, & fuisti fidelis, qui meum quærens honorem, quæcunque egisti, ad meam retulisti gloriam, non te ipsum, sed in te & in proximo tuo meum beneplacitum es zelatus. Quia autem super pauca tibi commissa fuisti fidelis, supra multa te constituam. Vt autem Hieronymus ait, quamlibet omnia quæ in presenti habemus, magna videantur & plurima: comparatione tamen futurorum parua & pauca sunt. Hic igitur seruus quoniam terrena fideliter dispensauit, pro temporalibus tranitorioisq; rebus æternam recipit mercedem, vt sequitur: intra in gaudium domini tui. Vide, quia non dicit, intra ad gaudium domini tui: sed, intra in gaudium domini tui. Suscipe nunc, quæ nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit. Hoc gaudium intra, hoc est, gaudio vniuersique circumseptus esto, & quasi in gaudiorum medio consistes, quo omni ex parte tibi sit gaudium, sursum ex visione Dei, deorsum ex consideratione inferni aut supplicij quod euaseris, interne ex gloria conscientia, externe ex omnium creaturarum decore.

Accessit autem & qui duo talenta acceperat, & ait: Domine, duo talenta tradidisti mihī, ecce alia duo superlucratus sum. Ait illi dominus eius: Euge serue bone & fidelis, quia super pauca fuisti fidelis, supra multa te constituam: intra in gaudium domini tui.

Vide domini bonitatem, quod non iuxta hoc quod plura pauciora ve talenta commisit, præmium statuit, sed quia vtrique æquæ dicit: Intra in gaudium domini tui. Quo vult indicare, non propterea te maiorem habiturum mercedem, quia multorum fuisti dispensator honorum: sed illud apud Deum respicitur, illud ad præmium, mensuram & differentiam coronarum tribuendarum, inter eos qui pariter vna sunt felicitate beati, discernitur, ac examinatur, vnusquisque qua Domini talenta dispensauerit charitate, qua animi deuotione, & qua Domino seruerit tum fidelitate, tum alacritate. Inde enim orietur differentia præmiorum, vnde disparitas generata est meritorum. Dicitur igitur illi quoque, vt intret in gaudium domini sui. Glorioso namque certaminis cursu consummato, laborumq; presentis vite studijs atque conatu finitis, gaudium domini sui intrabit, qui licet quinque hominum millibus prædicauerit, vnâ tamen duntaxat animam fuerit lucratus,

lucratus, aut fortasse nullam, non minus tamen sui studij, laboris, ac charitatis, quam si multas conuertisset animas, meritum præmiumque habebit. Siquidem miles qui strenue, fortiterque pugnat, non qui feliciter, commendatur. Postremo, de seruo pigro adicit, quomodo suum quoque talentum, sed sine lucro is retulerit, nec absque iniuria & contumelia Domini se excusauerit: quem propter pigritiam atque inutilitatem, quia laborare noluit, (tamen si nulla mala de eo opera alia nunciuntur) ad Domini sui gloriam, proijci in tenebras exteriores iussit. A quibus tam internis, quam externis nos seruet Dominus noster Iesus Christus, qui est benedictus in secula. Amē.

Serui fodi-
tis talentum
in terrâ pec-
na quanta.

SERMO IN EODEM FESTO.

Vera deuotio ad Deum, veraque perfectio uitæ Christianæ, quare hoc calamitosissimo seculo sint tam in paruo prece ac usu.

Domine præuenisti eum in benedictionibus dulcedinis Psalmo XX. Ad bonorum ac piæ merentium consolationem, ad nonnullorum quoque excitationem filij charissimi tacere nequeo, qui fiat ut tãta olim perfectio, tam vehemens Dei amor, & tam frequens studium apud multos inueniretur feruienti Deo: hodie uero raro apud homines inueniatur sanctitas. Hoc, scio, non paucos uestrum contristat, qui licet bonæ sint voluntatis, nihil tamen inueniunt in seipsis huiusmodi, quod de pristinis sanctis & legunt, & mirantur. Cumque eadem imitari gestiunt, si in se nihil, quod studium hoc feliciter promoueat, inueniant, nullum consilium, nullumque auxilium illis restare putant, adeo ut uideatur eis (quamuis ita non sit) omnis conatus suus impendi frustra.

Possunt igitur dari rationes nonnullæ, quare non tanta hodie ut olim inueniatur sanctitas in mundo. Prima est, quod olim crebrius Deus orum sanctorum mirificauerit, hoc est, in benedictionibus gratiarum præueniret, ut Psalmista ait, quæ in pueris, infantibus, aut etiam in necdum natis cõperta sint signa quædam, quæ nõ solum supra ætatē, sed etiam supra naturam diuinæ gratiæ benedictionem, atque donorum Dei exuberantiam huiusmodi hominibus, aut à puero, aut in baptismo, quàm cæteris, datam indicant esse cælitus largiorem. Inter illos sunt Hieremias, Ioannes Baptista, sanctus Nicolaus, alijque item multi, quos legimus benedictionibus Domini præuentos. Cæterum, quot qui Deo soli inter electos noti, nobis incogniti, à pueritia, baptisimi, quæ semel receperunt gratiam, nunquam postea amiserunt? Verum ut de sancto Nicolao modo loquamur, cum paulò ante natus esset infans, & baptizaretur, erectus stetit in pelui. Quis illum hoc docuit, ut in sacramenti huius perceptione Deo reuerentiam faceret, atque tanquam ad fidei confessionem se erigens supra naturam ætatis ut Dei miles, staret? Deinde cum quarta & sexta feria infantulus ieiunaret, semel tantum in die matris uera fugens, num hoc humanæ prudentiæ, aut infantilis ingenij fuit? Haudquaquã: sed indicabant hæc signa illum adhuc infantem à spiritu regi. Itaque qui huiusmodi sunt, qui Domini benedictione præueniuntur, nihil mirum est, ut antecant alios in uirtutum perfectione. Secundum est, quare hodie non tam perfecti, ut olim inueniuntur sancti. Quia idem zelus, eadem charitas, idem feruor, idemque studium & conatus pro

Sanctitas cur
tanta hodie
non inueni-
atur ut olim.
Psalmo.

S. Nicolaus
quo pacto
præuentus fu-
it à Deo in
benedictio-
nibus gratia-
rum.

Zelus spiri-
tualis profe-
ctus quàm sit
hodie medi-
cus.